

FUNKCIONÁLIS ÜDÍTŐK MEGÍTÉLÉSÉNEK ÉS FOGYASZTÁSI SZOKÁSAINAK FŐBB JELLEMZŐI A 18-30 ÉVESEK KÖRÉBEN MAGYARORSZÁGON

MAIN CHARACTERISTICS OF THE PERFORMANCE AND CONSUMPTION HABITS OF FUNCTIONAL SOFT DRINKS AMONG THE AGED 18-30 IN HUNGARY

Ricz Sándor

ÖSSZEFOGLALÁS

Ebben a folyton változó, modern világban az egészséges életmód egyre inkább előtérbe kerül, amelynek az egészséges, vitamindús étrend és a rendszeres testmozgás a két alappillére. Ezen két pillérhez kapcsolódhatnak a funkcionális üdítők. Kutatásom célja annak felmérése, hogy a magyarok hogyan ítélik meg a funkcionális üdítőket, hogyan vélekednek ezeknek az üdítőknek az élettani hatásairól, és hogyan jellemzik ezeket az üdítőket a fogyasztói attitűdök. Céлом emellett az is, hogy vizsgáljam a vásárlók elvárásait, a funkcionális üdítőkkel kapcsolatos elvárásaikat. Kutatásom kérdőíveken alapul, amelyet végül Google kérdőívként készítettem és a közösségi médiában népszerűsítettem. Leíró statisztikai módszereket és nem paraméteres próbákat alkalmaztam az eredmények elemzésére. A vizsgált sokaság statisztikailag nem reprezentálja hazánk lakosságát az adott korosztályban, a kutatást nem tekintjük reprezentatívnak, az eredmények iránymutatásként szolgálnak. A kitöltött 444 kérdőív eredményei alapján megállapítható, hogy a válaszadók közel 60% -a már előzetes fogyasztott funkcionális üdítőket. Elmondható, hogy a fogyasztók leginkább a funkcionális üdítők beltartalmát értékelik, amelyet a termék íze követ. A fogyasztók számára a legkevésbé fontos tényező az üdítő színe, illetve a márkája. A megkérdezettek többnyire egyetértettek abban, hogy a funkcionális üdítők egészségesek és hasznosak az emberi szervezet számára, mivel hozzáadott vitaminokat és ásványi anyagokat tartalmaznak. Bizonyos demográfiai tényezők alapján vizsgálva, egyes szegmensek eltérő válaszokat adtak bizonyos kérdésekre.

Kulcsszavak: funkcionális üdítők; fogyasztási szokások, funkcionális élelmiszer

ABSTRACT

In this modern world, a healthy lifestyle is gaining ground, the healthy, vitamin-rich diet and sporting activities are the two pillars of it. The aim of my research is to assess how Hungarians judge functional soft drinks, how they feel about the physiological effects of these soft drinks, and how these soft drinks are characterized by consumer attitudes. My goal is also to examine the expectations of customers, their expectations regarding functional soft drinks. My research is based on survey that I eventually created as a Google survey and promoted on social media. Descriptive statistical methods and non-parametric tests were used to analyze the results. The examined population does not statistically represent the population of Hungary in the given age group, we do not consider the research to be representative, the results serve as guidelines. Based on the results of the completed 444 questionnaires, it can be determined that nearly 60% of the respondents already have pre-consumed functional soft drinks. It can be said that consumers value the content of functional soft drinks, which follows the taste of the product and the price. The least important factor for consumers is the color or brand of the soft drink. Respondents were mostly agreed that the functional soft drinks are beneficial to the human body as they contained added vitamins and minerals. Examined on the basis of certain demographic factors, certain segments gave different answers to certain questions.

Keywords: functional soft drinks; consumption habits, functional food

BEVEZETÉS

Az egészséges életmód napjainkban egyre inkább előtérbe kerül, sőt egyfajta divattá is vált. Az egészséges életmódnak a két legalapvetőbb pillére a rendszeres sporttevékenységek végzése és a változatos, de egészséges táplálkozás. A funkcionális üdítők mindkét alapkategorizációhoz köthetők. A funkcionális üdítők a funkcionális élelmiszerek alcsoportja, amelyek a 20. század vége felé kezdtek megjelenni a piacon. (BECH et al., 2002)

A funkcionális élelmiszerek azon felül, hogy a táplálkozás élettani hatásaiban játszanak szerepet, más módon is pozitívan befolyásolják a szervezet működését, például javítják a közérzetet vagy csökkentik egyes betegségek kialakulásának kockázatát, vagy magára az egészségre van pozitív hatása. (MENRAD, 2003) Ebbe a meghatározásba nem tartoznak bele a különböző kapszulák, vagy tabletták. Továbbá fontos megemlíteni, hogy olyan élelmiszer tartozhat ide, amelynek napi szintű megszokott mennyiségű elfogyasztása eredményez valamilyen pozitív hatást. Így alapvetően nagyon sok élelmiszer tartozhat ebbe a kategóriába, de a legtöbb esetben valamilyen dúsított élelmiszer

tekinthető funkcionálisnak. (SZAKÁLY, 2009) Ez a dúsítás történhet vitaminokkal, pre- és probiotikumokkal vagy más különböző esszenciális alkotóelemekkel egyaránt. A legnépszerűbb funkcionális élelmiszerek közé a következők tartoznak:

- Olyan funkcionális élelmiszerek, amelyek összevetve hasonló termékekkel érdemben kevesebb kalóriát tartalmaznak, tehát „alacsony kalória” tartalmú élelmiszerek;
- Antioxidánsokkal (vitaminokkal, flavonoidokkal) dúsított élelmiszerek;
- Organikus élelmiszerek;
- Egészséges zsiradékot tartalmazó élelmiszerek;(ROBERFROID, 2002)

Számos olyan funkcionális élelmiszer van, amely pozitív tulajdonságok közül nemcsak egyet, hanem többet is hordoz magában. A funkcionális üdítők újdonságnak számítanak hazánkban. (SÍRÓ, 2008) Ezzel szemben az Egyesült Államokban ezen élelmiszereknek már tradíciójuk van, és fogyasztásuk teljesen beépült a vásárlók napi fogyasztásába. Magyarországon azonban a fogyasztók még bizalmatlanok bizonyos funkcionális italok esetében, hiszen nem ismerik, nem próbálták őket (SZAKÁLY, 2008). Mindazonáltal hazánk sajnos élen jár a modernkori „megbetegedéseket” illetően, hiszen az elhízás és a kardiológiai betegségek az egészségtelen életmódnak és a nem megfelelő táplálkozásnak köszönhetőek nagyrészt. Ezen „betegségek” elkerülhetőek lennének, heti többször végzett sport tevékenységekkel, illetve minőségi az egészséget pozitívan befolyásoló élelmiszerekkel (LEHOTA, 2006). Azonban az emberek nagy része nem foglalkozik az egészségével, csak ha már megbetegedett, ilyenkor viszont mindent megtesznek azért, hogy minél hamarabb újra egészségesek legyenek. A betegségből való kigyógyulás azonban meglehetősen költséges és kétséges, a prevenció azonban célravezetőbb lenne, de sokan csak utólagosan gondolnak erre. Sajnos ez a gondolkodásmód hazánk polgáira kimondottan jellemző, de ez a felfogás változtatható és formálható (MENDIS, 2011).

Fontos megjegyeznünk, hogy például a cukormentes üdítők, amelyek édesítőszerrel tartalmazzák, túlzott mértékben szintén károsak lehetnek az egészségre. Hiszen ezen édesítőszerrel a bélmozgásra lehetnek káros hatással. Ezért fontos megőrizni az egyensúlyt és betartani a rendszeres testmozgást és a változatos étrendet, azonban ez egy hétköznapi ember számára nehézségekkel járhat. (GOETZKE et al., 2014)

Éppen ezen okból kifolyólag minden apró segítség, ami előre mozdítja ezt az életmódváltást lényeges és jelentős. Ilyen segítséget nyújthatnak a funkcionális üdítők, amelyek egészségi állapotot pozitív irányba befolyásoló hatással rendelkeznek, illetve a sport tevékenységek alkalmával ezen italok plusz energiát biztosíthatnak. Sokan nincsenek tisztában ezen italok jótékony hatásaival, és preferálják a különböző egészségesnek hitt gyümölcsleveket, amelyek valójában tele vannak cukorral, és nem is gondolnák, hogy egy nap mennyi cukrot visznek be a szervezetükbe (LANTOS, 2010). Éppen ezért a primer kutatásomban, nem csak a fogyasztók preferenciáit vizsgáltam, hanem a fogyasztók megítélését is a funkcionális üdítők esetében.

A tanulmány célja, feltárni a funkcionális üdítők Magyarországi megítélését kiemelten a 18-30 éves korosztály esetében. Ezentúl, a kutatómunka be kívánja mutatni ezen korosztály fogyasztási szokásait a funkcionális üdítőket illetően.

ANYAG ÉS MÓDSZER

Kutatásom főként primer típusú adatfelvételt alkalmaztam, de szekunder adatgyűjtést is végeztem. A kutatómunka alapját kérdőíves, online formában kitölthető felmérés adta. A kérdőívet, Google kérdőív segítségével juttattam el a kitöltőkhöz és a közösségi média és az internet segítségével népszerűsítettem. Azért ezen csatornákat választottam, mert a fő célom a 18 – 30 éves korosztály véleményének megismerése volt a funkcionális üdítőkről, és főképpen ezen korosztály fogyasztási szokásainak vizsgálata a funkcionális üdítőket illetően. A kérdőív kitöltése nem volt korlátozva, tehát bármelyik korosztályhoz tartozó személy kitölthette, a kitöltők döntő többsége, 87 százaléka ezen korosztályhoz tartozott, ezért az elemzésnél nem szegmentáltam külön korosztályokra. A demográfiai adatok az 1. táblázat szemlélteti. Kvantitatív kutatást végeztem, amely során 444 kiértékelhető kérdőívet dolgoztam fel. Az adatgyűjtés szisztematikus, szabályokkal pontosan behatárolt egységes és számszerűsíthető volt, hiszen csak így lehetett az eredményeket pontosan elemezni. A kérdőívben egyértelmű, nem félreérthető kérdéseket tettem fel, hogy az esetleges félreértelmezés ne torzítsák a vizsgálatom eredményét. A kitöltés önkéntes és anonim volt. A kérdőívben nyitott és zárt kérdéseket is megfogalmaztam, voltak feleletválasztós kérdések, illetve bizonyos kérdések estében ötfokozatú Likert-skálát is alkalmaztam. A fogyasztói preferenciák megértése érdekében különféle kérdéseket tettem fel a funkcionális üdítők vásárlásával és fogyasztásával kapcsolatban, így megkaphattam a választ arra, hogy a fogyasztók mit keresnek pontosan, mikor funkcionális üdítőt vásárolnak, illetve fogyasztanak.

A kapott adatok elemzéséhez leíró statisztikai módszereket, illetve nem-paraméteres próbákat (Kruskal–Wallis, Mann-Whitney) alkalmaztam, az Excel táblázatkezelő program, valamint az SPSS statisztikai szoftver segítségével.

1. táblázat: A mintasokaság demográfiai jellemzői (N=444)

Demográfiai jellemzők	Megoszlás (%)
Nem	
Férfi	49,5%
Nő	50,5%
Életkor	
18 év alatti	3,8%
18 -30 év között	87,4%
31 – 40 év között	8,8%
Lakhely	
Főváros	0,2%
Megyeszékhely	50%
Város	28,2%
Falu	21,6%
Egy főre jutó havi jövedelem	
200 000 Ft felett	22,3%
150 000 – 200 000 Ft között	50,9%
75 000 – 150 000 Ft között	21%
75 000 Ft alatt	5,9%
Családi állapot	
Egyedül él	13,3%
Párkapcsolatban, bejegyzett élettársi kapcsolatban vagy házas, 1 vagy több gyermekkel	11%
Párkapcsolatban, bejegyzett élettársi kapcsolatban vagy házas, gyermek nélkül	45,1%
Szüleivel él	30,6%
Iskolai végzettség	
Érettségi	43,9%
Felsőfokú végzettség	53,6%
Szakmunkás	2,5%
Gazdasági aktivitás	
Aktív fizikai	23,2%
Aktív szellemi	52,9%
Munkanélküli	3,4%
Tanuló	20,5%

Forrás: Saját szerkesztés, saját számítás alapján, 2021

EREDMÉNYEK

Kutatómunkám alapját a primer adatgyűjtés, a kitöltött kérdőívek adták. A minta a demográfiai adatok alapján nem tekinthető reprezentatívnak, nem tükrözik hazánk, Magyarország lakosságát, ezért az eredmények csak iránymutatásként szolgálhatnak, feltárási jellegűek. A nemek megoszlása tekintetében elmondható, hogy közel 50-50 százalékos megoszlásban vannak a kitöltők között a nők (N=224) és a férfiak (N=220). Kérdőívemben egyrészt vizsgáltam azt, hogy miként vélekednek a fogyasztók a funkcionális italokról, számos állítást tettem fel a kérdőívemben erre vonatkozóan, amelyet az 1. ábrán láthatunk.

1. ábra: A funkcionális üdítők megítélése, N=444

Forrás: Saját szerkesztés, 2021

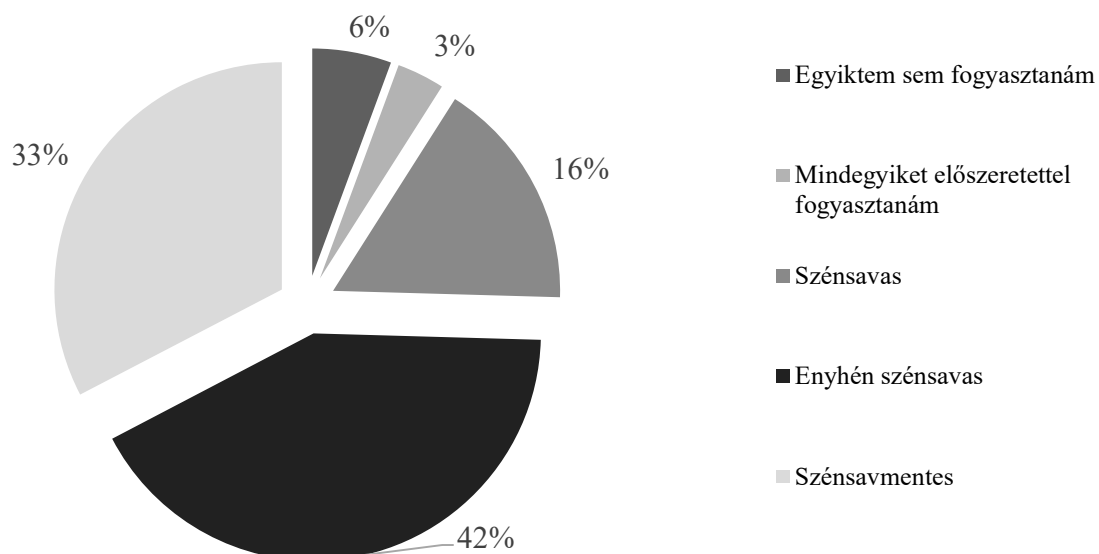
Megjegyzés: 1- egyáltalán nem értek egyet, 5 – teljesen egyetértek

Az 1. ábrán láthatjuk, hogy a legtöbben azzal az állítással értettek egyet, hogy: „A funkcionális üdítők egészségesek, hiszen jótékony hatással vannak az emberi szervezet működésére, mert hozzáadott vitaminokat és ásványi anyagokat tartalmaznak.” Az állítás esetében az egyetértés mértéke átlagosan 3,85 (medián:4, szórás: 1,27). A második leginkább elfogadott, támogatott állítás („A funkcionális üdítőket csak sportolóknak javasolt fogyasztani.”) esetben az átlageredmény 3,81 (medián:4, szórás:1,26). A harmadik helyre pedig az az állítás került, mely szerint: „A funkcionális üdítők túl mesterségesek, a tiszta víznél nincs egészségesebb folyadék.” Ennek az állításnak az átlageredménye 3,78 (medián:4, szórás:1,28).

Számomra furcsa volt, hogy ezen utóbbi két állítás egyfajta ellentmondásban van a leginkább egyetértett állítással, ezért a demográfiai adatok alapján, több szegmentált elemzést és nonparaméteres próbákat is végeztem, és amennyiben ezeket az állítások az iskolai végzettség függvényében nézzük, akkor a következő képen alakulnak.

„A funkcionális üdítők túl mesterségesek, a tiszta víznél nincs egészségesebb folyadék.” állítás esetében azon kitöltők, akiknek szakmunkás végzettségük van, 91 százalékban értettek egyet nagyrészt vagy teljes mértékben, tehát 4 – 5 értéket adtak meg ennél a kérdésnél. Az érettségivel rendelkezők esetében ez a százalékszám pedig 84 százalék. Azonban, ha felsőfokú végzettséggel rendelkezők szemszögéből vizsgáljuk meg a kérdést akkor a teljesen – részben egyetértettek aránya (4 – 5 értékelés) mindösszesen 56 százalék. Hasonló eredményeket kapunk, ha másik állítást is

megvizsgáljuk, amely szerint: „A funkcionális üdítőket csak sportolóknak javasolt fogyasztani”, ebben az esetben a felsőfokú végzettséggel rendelkező válaszadók 61 százaléka értett részben vagy teljes mértékben (4 – 5 értékelés) ezzel az állítással, míg ezzel az érettségivel rendelkezők esetében ez a százalékszám már 83 százalék. Tehát ezen adatok függvényében elmondható, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkező kitöltők kevésbé elutasítóak a funkcionális üdítők tekintetében, illetve nemcsak a sportolóknak javasolják, az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezőkkel szemben. A nem paraméteres próbák is alátámasztottak statisztikai különbséget (Mann-Whitney, $p < 0,05$). Ha megvizsgáljuk az 1. ábra másik részét is, akkor látható, hogy itt azon állítások szerepelnek, amelyekkel legkevésbé értettek egyet a válaszadók. A legkevésbé egyetértett állítás „A funkcionális üdítők rendszeresen fogyasztása elegendő vitamint biztosít a szervezet egészséges működéséhez.” volt, amelynek átlagértéke 2,9 (medián:3, szórás:1,41). A második legkevésbé egyetértett állítás „A funkcionális üdítők fogyasztásának nincs jelentős hatása az egészségre sem pozitív sem negatív irányban.” volt, 2,98-as értékkel (medián:3, szórás:1,38). Ezen adatok függvényében elmondható, hogy a válaszadók bizonytalanok ezen állításokat illetően, és a szórás alapján látható, hogy jelentős differenciák találhatók a válaszokat illetően.

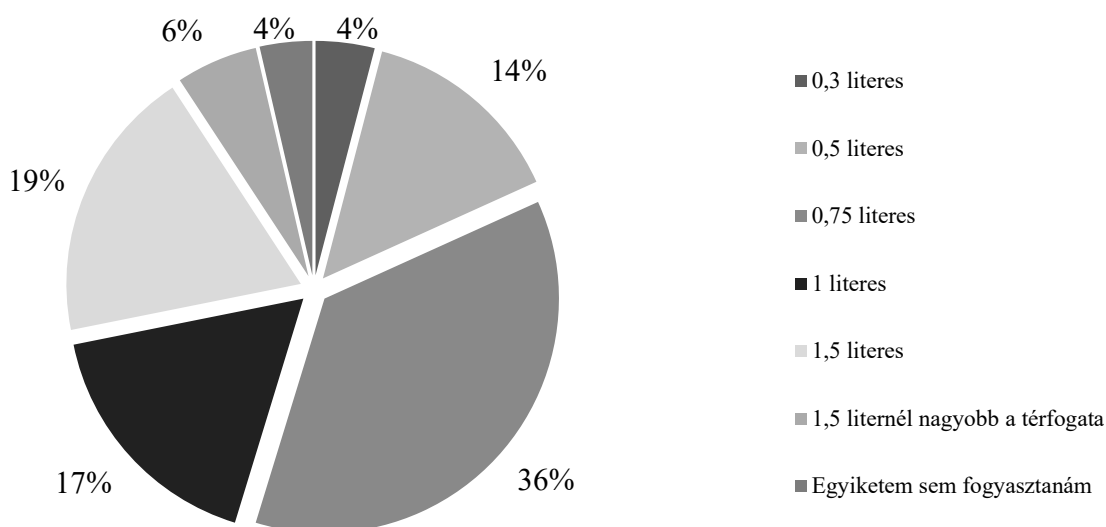
2. ábra: Fogyasztási preferencia a funkcionális üdítők szénsavasságát illetően, N=444

Forrás: Saját szerkesztés, 2021

A 2. ábrán látható, hogy a megkérdezettek 42 százaléka, az enyhén szénsavas funkcionális üdítőket részesíti előnyben, a második (33%) leginkább kedvelt pedig, a szénsavmentes opció volt. A megkérdezettek mindösszesen 6 százaléka nyilatkozott úgy, egyiket sem fogyasztaná, ezzel szemben 3 százalékuk vélekedett úgy, mindegyik típusú üdítőt előszeretettel fogyasztaná. Közismert tény, hogy a férfiak és nők más – más italokat és ételeket preferálnak, éppen ezért végeztem, egy nemek alapján szegmentált elemzést, ennél a kérdésnél, elkülönítettem a két nemet. Ezen elemzés alapján, a férfiak legnagyobb arányban (46,8%, N=103) az enyhén szénsavas funkcionális üdítőket fogyasztásának hasonlóan, mint a nők esetében, de náluk ez az arány már csak 37,1 százalék. A szénsavmentes funkcionális üdítők esetében, a preferencia 36 százalék a nőknél, a férfiak esetében pedig, 29,5 százalék. Nem-paraméteres próbát elvégezve a szignifikancia szint 0,052 értéket adott, tehát szignifikáns különbség nem figyelhető meg a nemek preferenciáját illetően.

A válaszadók, arra a kérdésre, hogy legfeljebb mennyit hajlandóak fizetni 0,5 literes kiszerezésű funkcionális üdítőért, amelynek elfogyasztása fedezi a napi vitamin szükségletet átlagosan 417 forintot írtak (medián:400 forint, szórás:142). Azonban a demográfiai adatoknak köszönhetően, elemzést végeztem, amely során elkülönítettem, azokat a válaszadókat, akiknek a jövedelme 1 főre vetítve egy hónapban maximum 150 ezer forint. Ezt a csoportot hasonlítottam össze azzal a szegmensevel, akiknek a havi jövedelme egy főre vetítve meghaladja a 150 ezer forintot. Az így elvégzett elemzés után a válasz erre a kérdésre átlagosan mindösszesen 347 forint volt az alacsonyabb átlagjövedelemmel rendelkező szegmens esetében. A másik részcsoporthoz pedig 442 forint volt. Ez a 95 forintos különbség átlagosan tükrözi azt, hogy az alacsonyabb jövedelemmel rendelkező személyek kevesebb pénzt fizetnének ugyanazon termékért, mint a magasabb jövedelemmel rendelkezők. (Mann-Whitney, $p<0,05$)

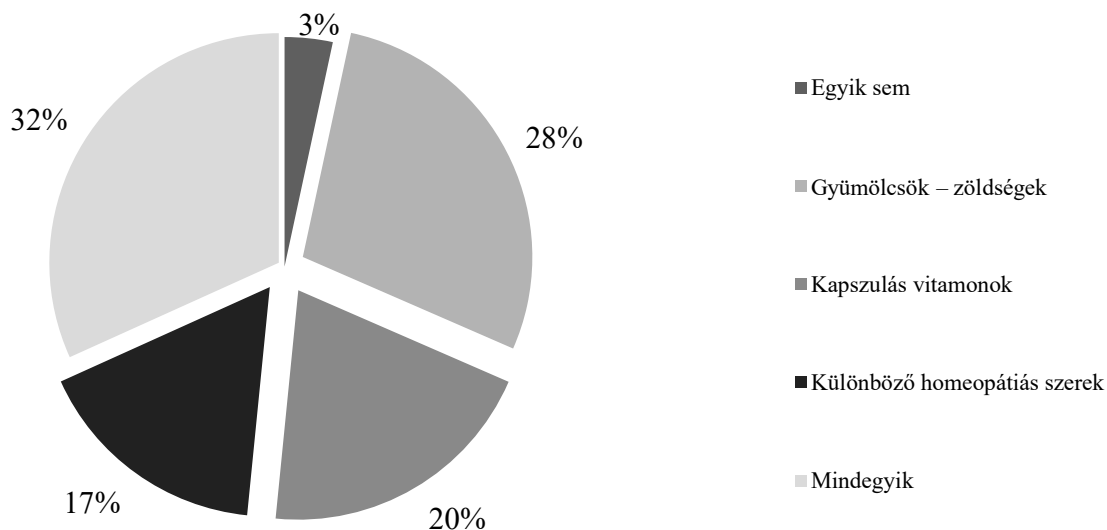
A 3. ábrán, azt szemléltetem, hogyan a válaszadók, milyen kiszerezésű funkcionális üdítőket preferálnak.

3. ábra: **Fogyasztási preferencia a funkcionális üdítők kiszerezését illetően, N=444**

Forrás: Saját szerkesztés, 2021

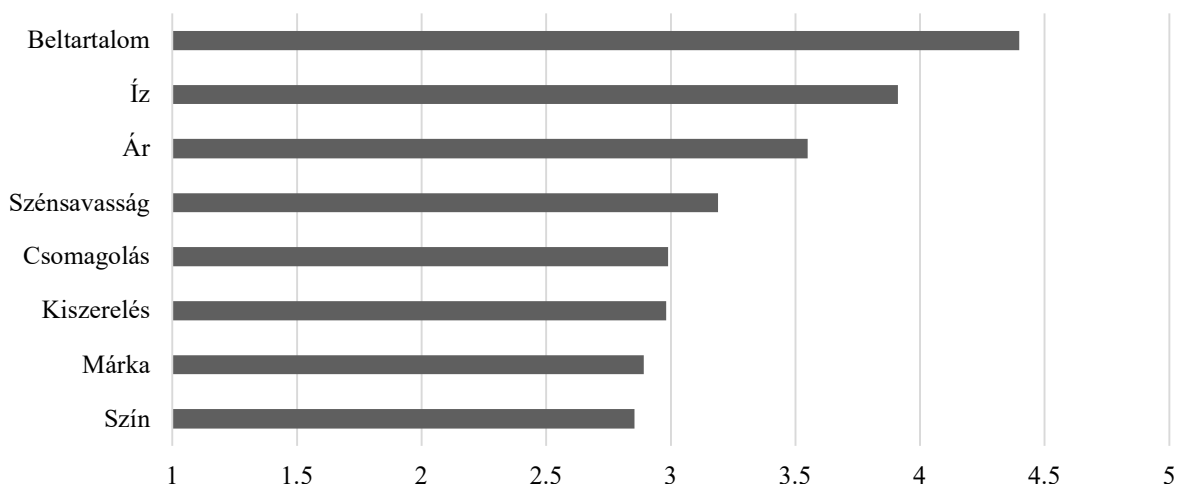
A legnagyobb részarány a 0,75 literes térfogatú funkcionális üdítőknél figyelhető meg, hiszen ezt a lehetőséget a válaszadók 36 százaléka jelölte meg. Ezt követte az 1 literes kiszerezés a válaszadók 17 százalékánál. A válaszadók között a teljes elutasítottság mértéke volt a legalacsonyabb, amely mindösszesen 4 százalék volt. Szegmentált elemzést használva, a válaszadók két részre bontottam, azok, akik legalább heti rendszerességgel sportolnak, illetve akik ennél ritkábban. Azon válaszadók esetében, akik heti rendszerességgel sportolnak ($N=303$), a leginkább kedvelt kiszerezés a 0,75 literes funkcionális üdítő, 47,5 százalékkal, azon válaszadók esetében, akik ritkábban sportolnak ($N=141$), a leginkább preferált kiszerezés a 1,5 literes funkcionális üdítő, 44 százalékkal. Az így kapott adatok alapján kijelenthetjük, hogy azon válaszadók esetében, akik minimum heti rendszerességgel sportolnak nagyobb a preferenciája a kisebb kiszerezésű funkcionális italoknak, míg ezzel szemben azon válaszadók, akik ritkábban sportolnak, inkább részesítik előnyben a nagyobb kiszerezésű funkcionális italokat. Ennek oka az lehet, hogy azon fogyasztók a sporttevékenységük helyszínére magukkal viszik a funkcionális üdítőket és ott fogyasztják el, ezért számukra praktikusabb a kisebb kiszerezés. Míg ezzel szemben, azon fogyasztók, akik nem sportolnak nagy valószínűséggel, otthon fogyasztják el ezen üdítőket, éppen ezért ezen esetekben a nagyobb kiszerezés a praktikusabb. (Mann-Whitney, $p<0,05$)

4. ábra: A funkcionális üdítők helyettesítő termékei, N=444

Forrás: Saját szerkesztés, 2021

A 4. ábrán, láthatjuk, hogy a válaszadók miként vélekednek a funkcionális üdítők helyettesítő termékeiről. A megkérdezettek legnagyobb aránya (32%) úgy véli, hogy mint a gyümölcsök, zöldségek, kapszulás vitaminok és különböző homeopátiás szerek egyaránt szolgálhatnak a funkcionális üdítők helyettesítő termékeiként. Azonban a csak egy terméket választó kitöltők között a leginkább helyettesítő terméknek vélt csoport a zöldségek és gyümölcsök voltak 28 százalékkal. A legkevesebb százalékpontot kapott vélemény szerint ezek közül egyik sem helyettesítheti a funkcionális üdítőket. A demográfiai mutatókat felhasználva szegmentált elemzést végeztem, ahol lakóhely szerint bontottam ketté a válaszadókat ennél a kérdésnél, és azon válaszadók esetében, akik falvakban laknak, a gyümölcsök és zöldségek, mint helyettesítő termékek léptek az első helyre 41 százalékponttal, a városi lakosság esetében ez az arány csak 25 százalék. A másik három válaszlehetőség pedig a falvakban lakó kitöltőknél, közel azonosan 20 százalékat kapott. Míg ezzel szemben a városi lakosság esetében a válaszadók 4 százaléka úgy vélte, hogy a funkcionális üdítőket a felsoroltak közül egyik termék sem képes helyettesíteni, a vidéki lakosok tekintetében ilyen válasz nem volt. (Mann-Whitney, $p < 0,05$)

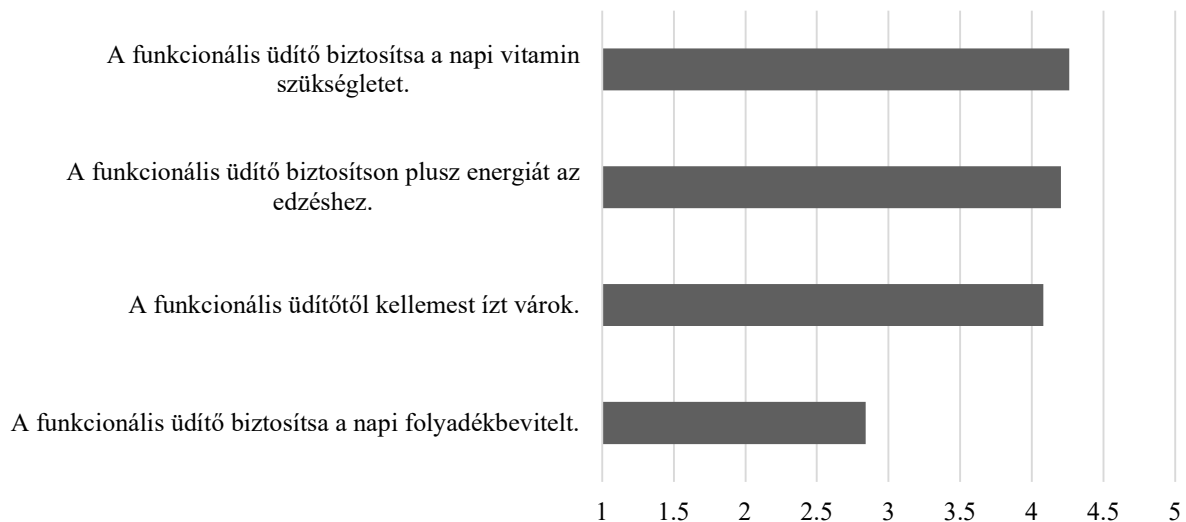
5. ábra: A funkcionális üdítők tulajdonságainak preferenciája, N=444

Forrás: Saját szerkesztés, 2021

Megjegyzés: 1 – legkevésbé tartom fontosnak, 5 – kiemelkedően fontosnak tartom

Az 5. ábrán látható, hogy a megkérdezettek melyik tulajdonságát tartják a legfontosabbnak a funkcionális üdítőknek. A leginkább fontosnak tartott tulajdonság a funkcionális üdítők tartalma volt, amely átlagosan 4,4-es értéket kapott (medián 5, szórás: 0,78). A második leginkább fontosnak vélt tulajdonság az íz volt, amely 3,9 átlagértéket kapott (medián:4, szórás:0,86). A harmadik helyre pedig, az ár került, 3,55 átlagértékkel (medián:4, szórás:1,2).

A legkevesbé fontosnak tartott tulajdonság a szín volt, 2,85 értékponttal (medián:3, szórás: 1,35). Az így kapott eredmények alapján, elmondható, hogy a vásárlók, leginkább a beltartalomra és az ízre helyezik a legnagyobb a hangsúlyt, mikor funkcionális üdítőket vásárolnak, és legkevesébe annak színét tartják fontosnak.

6. ábra: A funkcionális üdítők által nyújtott előnyök preferenciája, N=444

Forrás: Saját szerkesztés, 2021

Megjegyzés: 1 – legkevesbé tartom fontosnak, 5 – kiemelkedően fontosnak tartom

A megkérdezettek legnagyobb mértékben azt az állítást tartják kiemelkedően fontosnak, hogy a funkcionális üdítő biztosítsa a napi vitamin szükségletet, ezen állítás esetében az átlagérték 4,26 (medián:4, szórás:0,9). De ezt az állítást szorosan követve a második leginkább fontosnak tartott állítás az volt, hogy a funkcionális üdítő biztosítson plusz energiát az edzéshez, 4,2 átlagértékkel (medián:4, szórás: 0,86). A válaszadók által legkevesébe fontosnak vélt állítás pedig az volt, hogy a funkcionális üdítő biztosítsa a napi folyadékbevitelt, ez az állítás 2,84-es átlagértéket kapott (medián:3, szórás: 1,46).

Demográfiai adatok alapján szegmentált elemzést végezve a válaszadókat két szegmensre osztottam, azokra, akik minimum heti rendszerességgel sportolnak, illetve akik pedig ennél ritkábban. A két legnagyobb átlagértéket kapott állítást vizsgálva, azt az eredményt kaptam, azon személyek, akik legalább heti rendszerességgel sportolnak kevésbé tartják fontosnak azt, hogy a funkcionális üdítő biztosítsa a napi vitamin szükségletet, hiszen ebben az esetben a heti rendszerességgel sportolók 42 százaléka válaszolt erre az állításra 5-ös értékkel, míg ezzel szemben heti rendszerességnél ritkábban sportolók 65 százaléka adott 5-ös értéket erre a kérdésre. Annál az állításnál pedig, hogy a funkcionális üdítő biztosítson plusz energiát az edzéshez a heti szinten sportolók 46 százaléka tartotta kiemelkedően fontosnak, míg ezzel szemben az ennél ritkábban sportolók 39 százaléka. (Mann-Whitney, $p < 0,05$)

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A kutatásom során arra kerestem a választ, hogy a 18-30 éves korosztályban lévő magyar lakosság miként ítéli meg a funkcionális üdítőket, illetve milyen elvárásokat támaszt ezen italokkal szemben, mik a preferenciáik. A kitöltők legnagyobb aránya (42 %) az enyhén szénsavas funkcionális üdítőket részesíti előnyben, azonban szénsavmentes italok preferenciája is magas (33 %). A tanulmány alapján a férfiak inkább az enyhén szénsavas funkcionális üdítőket kedvelik a nők pedig a szénsavmenteseket. A megkérdezettek esetében a teljes elutasítottság aránya 6 százalék volt, ezen kitöltők semmilyen funkcionális üdítőt nem fogyasztanak. A heti rendszerességgel sportolók a 0,75 literes kiszerelésű funkcionális üdítőket részesítik előnyben, hiszen a sporttevékenységek alkalmával ezen italokat magukkal viszik, míg a ritkábban sportoló kitöltők inkább a nagyobb kiszerelésű italokat (1,5 literes, 1,5 liternél nagyobb) tartják praktikusabbnak maguk számára. A megkérdezettek mindösszesen 3 százaléka gondolta úgy, hogy a funkcionális üdítők semmilyen termékkel nem helyettesíthetőek. A válaszadók a funkcionális üdítők esetében leginkább az ital beltartalmát tartják kiemelkedően fontosnak, azonban kiemelt figyelmet fordítanak még a funkcionális üdítők ízére és árára is. A megkérdezettek átlagosan 417 forintot adnának egy funkcionális üdítőért, ami 0,5 literes és fedezi a teljes napi vitaminbevitelt, ami szükséges a szervezet működéséhez. A legkevésbé fontosnak vélt tényező a kitöltők szerint a funkcionális üdítők színe és márkája. A megkérdezettek leginkább azt várják el ezen italoktól, hogy fedezzék a vitamínszükségletüket, illetve plusz energiát biztosítsanak az edzéshez, míg a legkevésbé pedig azt, hogy ezen italokkal elégítsék a szükséges napi folyadékbevitelt.

Összeségében a funkcionális üdítők megítélése nem egyértelmű a vizsgált sokaság alapján, azonban a leginkább elfogadott, támogatott állítás az volt, hogy „A funkcionális üdítők egészségesek, hiszen jótékony hatással vannak az emberi szervezet működésére, mert hozzáadott vitaminokat és ásványi anyagokat tartalmaznak”. A funkcionális üdítők még újdonságnak számítanak a magyar lakosság körében, ezért megítélésük még bizonytalan, azonban, hogy mit várnak el egy ilyen üdítőtől az már körvonalazódni látszik.

FELHASZNÁLT IRODALOM

(1) BECH-LARSEN, SCHOLDERER J. (2007): Functional foods in Europe: consumer research, market experiences and regulatory aspects. *Trend in Food Science & Technology*, Vol.18. pp.231-234. (2) GOETZKE B, NITZKO S, SPILLER A. (2014): Consumption of organic and functional food. A matter of well-being and health? *Appetite*. pp. 96-105. (3) LANTOS Z. (2010): Az egészséges és az egészségesnek gondolt táplálkozás trendjei. *Élelmiszer, táplálkozás, marketing*. VII. évf. 1. szám, pp.37-40. (4) LEHOTA J. (2006): Az élelmiszerfogyasztással kapcsolatos észlelt kockázatok és a kockázatkezelési alternatívák. *Élelmiszer, táplálkozás, marketing*. III. évf. 1. szám, pp.13-18. (5) MENDIS S., PUSKA P., NORRVING B. (2011): Global atlas on cardiovascular disease prevention and control. World Health Organization, Geneva, (6) MENRAD K. (2003): Market and marketing of functional food in Europe. *J Food Eng*. Volume 56, Issues 2–3, February, pp. 181–188. (7) ROBERFROID M. (2002): Functional food concept and its application to prebiotics. *Digest Liver Dis* Vol 34. pp.105-110. (8) SÍRÓ I., KÁPOLNA E., KÁPOLNA B., LUGASI A. (2008): Functional food. Product development, marketing and consumer acceptance – A review. *Appetite*, Vol.51. pp.456-467. (9) SZAKÁLY Z. (2008): Trendek és Tendenciák a Funkcionális Élelmiszerek Piacán *The Hungarian Journal of Food, Nutrition and Marketing*, 5. évfolyam, pp. 3-11. (10) SZAKÁLY Z. (2009): Egészségmagatartás és funkcionális élelmiszerek: hogyan vélekednek a hazai fogyasztók? *Élelmiszer, táplálkozás és marketing*, VI. évf. 1-2/2009, pp.9-18.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A tanulmány elkészítését az EFOP-3.6.1-16-2016-00022 számú project támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.